Societat | Carla Serra / Marta Casas | Actualitzat el 15/11/2019 a les 10:30

Enric Larreula: «Tot allò pel que jo he lluitat i he intentat salvar, desapareix a marxes forçades»

Parlem amb l'escriptor i il·lustrador rubinenc, sociolingüista i lluitador incansable.

Video: https://www.youtube.com/watch?v=uMzmlbA7f6c

Entrevistem a Enric Larreula, escriptor i il·lustrador rubinenc. Va néixer a Barcelona el 1941 i va ser professor de la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona durant molts anys. És conegut especialment per la seva tasca com a autor de narrativa infantil, juvenit i per adults en llengua catalana, ja que ha escrit més d'un centenar d'obres, però a Rubí també és molt conegut per ser un lluitador incansable, vital i apassionat.

- Com es definiria?

- Sóc un explorador frustrat. A mi m'agradaria descobrir països, descobrir espècies d'animals que encara ningú hagués descobert, i que evidentment tot això no s'ha donat i no he descobert absolutament res. També em definiria com un ciutadà que intenta sobreviure en un món molt hostil i en un món que em fa mal, que em fa molt mal, perquè tot el que jo m'estimo està en procés d'extinció: bèsties, boscos, selves, prats, rius, mar, llengües, pobles, identitats, etc. Tot pel que jo he lluitat i he intentat salvar, desapareix a marxes forçades. Per tant, sóc un lluitador frustrat també. Res del que m'he proposat en l'àmbit social, ho he aconseguit.

- Com va venir a parar a Rubí?

- Vaig arribar a Rubí fa uns 17 anys. Vaig néixer a Barcelona, on vaig viure 40 anys, però no m'agradava gens. Aleshores vaig aconseguir feina a l'Escola de Mestres de Sant Cugat, que després va passar a ser la Universitat Autònoma de Barcelona i vaig anar a viure a Sant Cugat. Des de llavors vaig estar 20 anys vivint pel Vallès i, després d'estar a Valldoreix, vaig venir a viure aquí a Rubí.

- Quants anys va treballar de professor?

A l'Escola de Magisteri de Sant Cugat vaig estar uns 24 anys treballant, a la que actualment és la Facultat de Ciències de l'Educació.

- Abans de ser professor va treballar de dibuixant, i en una editorial.

- Vaig començar a treballar quan tenia 14 anys en una fàbrica. Sóc d'aquella classe social que els nens, de molt jovenets, anaven a treballar, però a mi m'agradaven els animals i la natura. Els dissabtes a la tarda i diumenges que podia, anava d'excursió a la muntanya i gaudir de la natura i els boscos, i els dies que no hi anava aprofitava per anar al Zoològic de Barcelona, que jo vivia molt a prop. Entrava al parc de les bèsties, que dèiem nosaltres, i dibuixa els animals i una mica sentia que els tenia amb mi.

Va ser allà que un senyor em va veure i em va dir que ho feia molt bé. Em va dir que era dibuixant i que l'anés a veure un dia. Em va donar una targeta, que la vaig tenir guardada durant mesos, i un dia em vaig atrevir a anar-hi. És clar, vaig veure que ell treballava a casa seva i que era l'amo del seu dia. Jo no. Jo estava a la fàbrica, entrava de dia i sortia de nit, allà no podies aixecar els ulls

de la màquina perquè si no podries prendre mal, i aquell home era lliure. I veient-lo a ell em vaig posar a dibuixar. Ell va ser el que em va introduir a l'editorial Bruguera, que ara ja no existeix. També vaig treballar durant uns anys dibuixant per l'editorial Toray, on fèiem les Hazañas Bélicas, una sèrie molt popular en aquell moment, fins que vaig anar al servei militar. Allà vaig tenir un problema greu a l'ull dret, em van operar a l'Hospital Militar pero va anar fatal i em van tornar a operar a la clínica Barraquer, però vaig perdre molta visió i vaig deixar dibuixar.

Poc després un conegut em va portar a una editorial que feia molt poc que havia començat: Edicions 62. Allà no tenien feina però sí que podia vendre llibres a comissió i així va ser com vaig estar uns anys venent llibres per les cases, però com era llibres en català el públic que tenies sempre era una mica al mateix, entre amics, familiars, etc. No era com anar a picar a porta freda.

- Llavors va començar a fer classes en català en clandestinitat?

- Sí, jo sóc un delinqüent. Estava prohibit i en canvi ho fèiem (riu). A mi em van reclutar per fer classes en català a la primera Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent, de Catalunya Nord. Vaig anar un dia a aquesta escola, una senyora em va veure escrivint una cosa a la pissarra i em va demanar de fer unes classes de l'escola. Jo vaig dir que no perquè no era mestre ni professor però em va dir que escrivia molt bé en català i, com que vendre llibres no m'agradava, em vaig animar.

- Què va significar per a vostè fer aquestes classes?

- Quan vaig començar a fer aquestes classes em va canviar la vida. Vaig anar a parar a un barri de Barcelona que jo no sabia ni que existia on tothom, absolutament tothom, parlava en castellà. Jo tenia la idea que Catalunya era tan i tan catalana i, tot d'una, me'n adono que no és que Catalunya estigués com jo em pensava, sinó que s'estava castellanitzant a una marxa forçada intensíssima. Llavors va ser quan vaig prendre consciència del tema de la immigració i em vaig adonar que calia donar-li importància, que havíem de dedicar-nos-hi, donar-nos a conèixer. Els immigrants havien de saber qui som, ens havien d'estimar i, per tant, nosaltres havíem d'estimar-los, acollir-los i fer un poble entre tots.

A aquella gent havies d'entrar-hi parlant-los del país. Més que parléssim en català, havia d'aconseguir que riguessin en català. Cantar-los cançons, fent dibuixos, que estiguessin a gust, és a dir, que el català per a ells fos un fet agradable. En fi, que coneguessin el lloc on havien anat a viure perquè per estimar-te una cosa l'has de conèixer mínimament. M'interessava molt que estimessin el territori, el país i la llengua, i jo havia d'aconseguir-ho amb totes les estratègies possibles.

- Quin impacte va tenir en els nouvinguts aquesta acció?

- Feia classe a 80 nens. Va ser molt duríssim però em va semblar que era important i a partir d'aquí ja em vaig dedicar a fer aquestes classes que les pagava Òmnium Cultural. I quan ja ens vam poder organitzar millor, quan ja va ser possible, el 1970, a partir d'una llei del Libro Blanco de la Educación que "autoritzava el cultivo de la lengua vernácula", ens vam organitzar amb Òmnium i, aprofitant això, anàvem escola per escola a oferir un professor sense que l'escola pagués res per ensenyar català als alumnes. Amb aquesta estratègia vam aconseguir anar ampliant les classes de català, sobretot a les escoles públiques.

Tan important va ser aquesta acció que vam fer durant els anys 70, en què vam aconseguir que tinguessin contacte amb la llengua catalana 170.000 nens, que quan l'any 78, un cop mort Franco i un cop a les costes espanyoles es debatia la famosa Constitució, vam aconseguir que el català fos una llengua d'ensenyament obligatori. Llavors, de retruc, s'hi va enganxar el gallec, el català a Mallorca i València i l'euskera El País Basc i a la part de Navarra basco parlant. Així va ser com va quedar legalitzada aquesta situació.

- Què en pensa que ara hi hagi partits polítics que vulguin acabar amb la immersió lingüística?

- Continua com sempre; és l'imperialisme castellà. No suporten que no hi hagi algú que no sigui castellà. Ells et diran que no, però senten un autèntic rebuig per qualsevol cosa que no sigui castellana.

- Com veu la situació política a Catalunya i a Rubí?

- D'una forma general, la situació política la veig molt complicada. En aquest moment les coses han quedat bastant clares. Diríem que hi ha com dos blocs: uns que volen que Catalunya sobrevisqui com a país i que sigui considerat com a tal, i uns altres que no, que volen que continuï bastant difuminada i que acabi desapareixent com a tal. Ara cadascú s'ha posicionat, o no; n'hi ha que no es posicionen mai, però ara la relació de forces és molt desigual. Els que tenen la visió unitària de l'Estat són tants i tant forts que realment intentar plantar-los cara, sobreviure i aconseguir que arreu del món ens reconeguin com a País i com una llengua internacional reconeguda és molt difícil. Som pocs i som febles però la lluita està oberta en aquest moment. Mai no havia estat tan clara com ara i, per tant, cal aguantar, resistir, confiar, buscar aliances i seguir. I els altres també faran el que podran per aguantar i per aixafar.

- Què en pensa de la situació del teixit associatiu a Rubí?

- Això passa sovint i passa a més llocs. Hi ha gent que és sensible a diverses qüestions culturals, socials, lingüístiques, etc., hi ha gent que no tant i està ficada a pocs llocs, i la gran majoria no està ficada enlloc. Generalment hi ha molta gent que amb les coses de tipus cultural no s'hi senten identificats, i aquest és un país que dóna molt això: hi ha gent que la veus a tot arreu i hi ha gent que no la veus enlloc. És molt lamentable perquè a vegades no saps com arriba la gent i per moltes coses que facis i que els convoquis, i fas mans i mànigues per arribar a tot arréu, la resposta acostuma a ser molt decebedora. Però no queda altra solució que continuar fent allò que creiem que s'ha de fer, els que hi creiem.

- Ara mateix té algun projecte entre mans?

- Ara en aquest moment estic acabant de donar les últimes repassades a un llibre meu que ja havia sortit però que estaves descatelogat i que ara hi ha una altra editorial que el vol tornar a tirar endavant. Així que hi estic treballant, l'estic acabant.

Abans escrivia molt, moltíssim. Ara ja no escric tant però alguna cosa faig. En aquests moments tinc un llibre de llengua començat que, quan acabi de repassar aquesta novel·la per lliurar-la a l'editorial, tornaré a reprendrel. És un llibre que vaig començar no fa gaire en el qual explico una mica tot esforç que jo he fet per fer arribar el català i el fracàs absolut que he tingut com a professional intentat que la gent l'aprengui i l'usi. I dic fracàs perquè veig que no hi ha relleu, que els nens no el parlen, que la gent no el parla, que els catalans canvien de llengua davant d'una persona que no s'adreça en català. És a dir, és una llengua en ple procés de desaparició. Una llengua sense nens té els dies comptats. Tu vas a la sortida d'una escola i veus que tots els nens parlar en castellà. Només que dos o tres el parlin, tots els altres també canviaran.

Ens trobem amb una llengua dominant i una llengua dominada. Les llengües dominants, dominen; les llengües dominades, es deixen dominar. No caldria, cadascú podria parlar la seva llengua, però no, n'hi ha uns que cedeixen sempre i que són dominats. I això em preocupa tant que he volgut dedicar els últims anys de la meva vida a explicar tot aquell esforç tan gran i tota aquella il·lusió que teníem per salvar aquesta llengua i que ja hem vist que ha anat a parar al fracàs més brutal.